

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Ob sklicanju pokrajinskih konferenc slovenskih komunistov

Za svobodni razvoj slovenske skupnosti v deželi

Na nedeljskih partijskih konferencah v Trstu in v Doberdobi, bodo slovenski komunisti pregledali politično dejavnost minulega obdobja, z namenom, da bodo v prihodnje polagali še večjo pozornost posebnim vprašanjem slovenske manjšine, zato da bi se v novo ustanovljeni deželi Furlanija-Juljska krajina, bolj dosledno upoštevale in spoštovale naše pravice.

Konferenci se bosta ukvarjali tudi z najbolj aktualnimi vprašanji v zvezi z urejanjem položaja vse slovenske manjšine v deželi.

V našem važnem programatičnem dokumentu o pravicah slovenske manjšine smo pripisovali poseben pomen ustanovitvi avtonomne dežele Furlanija-Juljska krajina še posebno za kar se tiče rešitve celotnega problema slovenske manjšine treh pokrajin.

Zato smo se vsestranko zavzemali za temeljno zahteva demokracije, za uresničitev ustavnih načel o enakosti državljanov in etničnih manjšin na splošno in v tem okviru smo zahtevali ustanovitve avtonomne dežele s posebnim statutom, ki je predvidena tudi v členu 116 republiške ustave.

V današnjem razvoju, z odobritvijo ustavnega zakona, ki ustavlja deželo s posebnim statutom, se ustvarjajo objektivni pogoji za sodobnejše obravnavanje izvajanja naše politike in konkretnega delovanja na podlagi usmeritev vsebovanih v resoluciji KPI in napolil X. kongresa.

Podčrtati moramo, da če je ustanovitev dežele pomembna demokratična pridobitev delovnega ljudstva v boju proti konservativnim in nazadnjaškim silam, da izglasovani zakon ne zadovoljuje in ne rešuje pričakovanih zahtev delovnih množic. Kar se pa tiče narodnostnih pravic Slovencev moramo podčrtati, da so edino komunistični poslanci zahtevali učinkovito zaščito in da so zato predložili dodatne člene in popravke, ki pa so jih stranke levega centra ovrgle. Komunistični poslanci so glasovali proti čl. 3. deželnega statuta, ker ta člen ne upošteva demokratičnih načel in narodnostnih pravic slovenske manjšine.

Ker nam dežela daje možno-
sti uveljavitve naših narodno-

stnih zahtev, se komunisti moramo zavzeti za učinkovitejše izvajanje ustavnih določil v okviru dežele.

Cilj naših konferenc je, da obširno in globoko proučimo nov položaj in pogoje za učinkovito izvajanje politike ter delovanja za dosego popolne enakopravnosti Slovencev z Italijani in to na vseh področjih gospodarskega, socialnega in kulturnega življenja.

Pripomniti je treba, da tu ne gre za spremenjeno politiko, ali drugačno obravnavanje problemov, gre za prožno prilagajanje našega delovanja, ki je začrtano v omenjeni resoluciji naše Partije.

Na konferencah bomo torej razpravljali o najvažnejših nalogah našega bodočega dela, o smernicah bodočih akcij.

Sedanje razmere nudijo pogoje, da se s konkretnim delovanjem zavzamemo za skupno sodelovanje vseh demokratičnih sil v obrambo narodnostnih pravic Slovencev in na tej podlagi pripravljamo pot za uredničenje enotnosti Slovencev. Poiskati bo treba najširše oblike sodelovanja, ki naj bi združile večino slovenskega prebivalstva v borbi za svoje pravice in to ob podpori italijanskih demokratičnih množic v deželi.

Za to pa je potrebna politična priprava in v središču našega dela ostane boj širokih slojev delovnega ljudstva, ker brez razgibanosti in aktivnosti ne bomo napredovali.

Pri obravnavanju problemov moramo imeti v vidiku politična in družbena vprašanja, da ne zaidemo na manifestativna stališča. Obravnavanje konkretnih stališč o najpomembnejših vprašanjih v zvezi z napredkom delovnih ljudi, nas mora voditi h konkretnim in koristnim sklepom, ki bodo smernice bodočega delovanja in določenih nalog.

Čakajo nas velike naloge, katerih uresničitev terja vztrajnosti, poglobljanja v probleme in poznavanja situacije tako slovenskega kot italijanskega območja. Ne smemo vtisnjevati boja slovenskega ljudstva v ozek izolirani krog, ker je borba za narodnostne pravice v Italiji tesno povezana z borbo vsega demokratičnega gibanja za družbeni napredek in razvoj v državi.

Konferenci morata polagati

veliko pozornost bodočim nalogam, da bo KP imela še močnejši vpliv za mobilizacijo ljudstva proti vladi KD in nazadnjaškim silam, ki ovirajo popolno in dosledno uresničitev demokracije ter prezirajo pravice slovenske narodne manjšine.

MARIJA BERNETIČ

A nomna tržaška federacija KPI in goriška federacija KPI sklicujeta za nedeljo 17. februarja pokrajinski konferenci slovenskih komunistov v Trstu in Doberdobi.

Konferenca v Trstu bo v Ljudskem domu (ul. Madonina 19). Začetek ob 9. uri. Dr. Karel Šiškovič bo v uvodnem refaretu razpravljal o temi:

«KPI za svobodno uveljavljanje in razvoj slovenske skupnosti v deželi».
Sledila bo diskusija.

Konferenca tovarišev iz go-
riške federacije bo v dvorani
Prosvete v Doberdobu. Zače-
tek ob 9. uri.

Tovariši bodo razpravljali o temah:

«Za svobodni razvoj slovenske manjšine v Italiji; za udrnitev komunistične partije med Slovenci; za napredovanje KPI v tistih krajih goriške pokrajine, kjer prebivajo Slovenci».

[illegible]

Za razorožitev in ustanovitev neatomske cone, v katero naj bo vključena tudi Italija

«Pozor, agresor se nahaja pod vodo!» Pod tem naslovom je moskovska «Pravda» objavila članek, ki pravi, da se ameriške podmornice opremljene z izstrelki «Polaris» baje nahajajo v neapeljskem zalivu. Ta vest se je z bliskovito naglico razširila tudi v Italiji in povzročilo veliko vznemirjenje. Svoj odmev je našla tudi v rimskem parlamentu. Skupina komunističnih poslancev je postavila interpelacijo, v kateri zahteva od predsednika vlade in od obrambnega ministra zadevna pojasnila.

V zadnjih dneh so začele krožiti vesti, po katerih naj bi neki oddelek poveljstva NATO imel svoj sedež v Neapelju in ne v Parizu. Tudi te vesti so vznemirile italijan-

sko javnost, saj vidi v tem (ako so vesti resnične) veliko nevarnost.

V zvezi s temi vestmi — in z vestmi, da prihaja do vedno odkritejšega sodelovanja med NATO in Španijo, je priobčilo osrednje glasilo KPI «l'Unità» poseben članek, v katerem je med drugim rečeno, da se je vlada bala javne razprave o teh vprašanjih. V omenjenem članku list postavlja tudi vprašanje, kako in kdaj bo prišlo do odstranitve ameriškega raketnega orožja z italijanskega ozemlja in ali ni morda do tega prišlo v zameno za dovoljenje, da smejo ameriške podmornice križariti v Sredozemlju, ki je v neposredni bližini italijanskega ozemlja? V istem članku se postavlja tudi vprašanje — in to

tem večji, ker so bile sile, katere so se borile proti deželi, zelo močne. Kakor so bile tudi težkoče in ovire, ki so se postavljale na tej poti, ogromne. Toliko večja je potemtakem dolžnost vseh deželnih političnih, gospodarskih in družbenih sil, da se resno zavzamejo tako za izgraditev same dežele kot za uveljavitev deželnega statuta, ki naj dejansko predstavlja živo in tvor-no stvarnost.

Statut, ki ga je z odločilnimi glasovi komunistov parlament odobril, pa ima tudi svoje pomanjkljivosti, kar je razumljivo, če upoštevamo, da predstavlja rezultat političnega kompromisa.

Niša Partija se je borila, da bi v njem vse posebnosti dežele in Trsta v okviru te dežele prišle bolj, ustrezno do izraza. Zaradi tega je vztrajala na nekaterih točkah in iz demokratičnih ter načelnih razlogov zahtevala, da se te posebnosti upoštevajo. Tako smo se borili, da bi v posebni statut bil vnešen dodatni člen v zvezi z narodnostnimi manjšinami, kakor tudi, da bi na osnovi členov, ki smo jih bili predložili, bile svečano potrjene pravice Slovencev teh krajev. S tem v zvezi priznavamo pomen in vrednost čl. 6 republiške ustave in čl. 3 posebnega statuta naše dežele, vendar smo za to, da bi se dokončno pretrgalo s fašistično preteklostjo, ki jo je italijansko ljudstvo obdilo, smatrali za potrebno, da se v deželnem statutu natančneje določijo tiste posebne norme v prid obrambe pravic narodnostnih manjšin, ki je o njih govora v ustavi, a bodo morale biti šele sprejete, oziroma določene. Zaradi tega bomo tako v državnem parlamentu kot v deželnem svetu nadaljevali borbo v prid manjšinskih pravic, v prid razvoja demokracije.

Ob tej priliki mi tudi dovolite, da izrazim obžalovanje v zvezi z nekim negativnim primerom, na osnovi katerega bo morda bolj razumljivo, čemu je parlamentarna večina s tolikšno zagrizenostjo zavrnila naše predloge, glede pravic slovenske manjšine. Mislim pri tem na manifest, ki so ga bili objavili pokrajinski predsedniki, da bi tem proslavili sprejetje deželnega statuta. Razumljivo, da je v tem primeru šlo za pravilno in upoštevanja vredno pobudo, ki pa je obe-

(Nadaljevanje na 4. strani)

v zvezi z zagotovitom, da bodo z italijanskega kopnega odstranili ameriške raketne izstrelke — ali bodo to veljalo tudi za italijanske vode? Nadalje list vprašuje: kakšne politične, ekonomske in vojaške obveznosti je sprejel predsednik Fanfani med nedavnim obiskom v ZDA? Na koncu članek «l'Unità» poziva italijansko delavsko gibanje in vse miroljubne sile, naj se ne puste za-
vajati, da je vse to potrebno zaradi «moderniziranja» in naj še odloč-
neje zahtevajo atomsko razorožitev,
prenehanje atomskih poskusov, skle-
nitev razorožitvenega sporazuma,
pogajanja za ustanovitev neatom-
skega področja, v katero naj bo
vključena tudi Italija in obnovev
pogajanj za rešitev berlinskega
vprašanja.

POLITIKA

V IRAKU je bil pretekli teden izveden državni udar. Bivšega predsednika Kasema in več državnih in vojaških voditeljev so ubili, mnogo prištevov strogost pravnega režima pa zaprli. Za novega predsednika republike je bil imenovan Adel Salam Aref. Imenovana je bila tudi nova vlada. Tudi vojska je dobila nove poglavarje. Novo vlado je prva priznala Združena arabska republika. Težje so sledile še druge države. Pred nekaj dnevi so novo vlado priznale tudi Sovjetska zveza, Združene države Amerike, Turčija, Zahodna Nemčija in Italija. Položaj v Iraku je še zelo zapleten in nevaren. Nevaren tem bolj, ker se je novi režim z vso krutostjo postavil proti komunistom.

FRANCIJA se vedno bolj druži s Španijo. Kot smo že poročali, gre za to, da se sedanja os Paris-Bonn razširi še na Madrid. Pred kratkim je obiskala Španijo posebna delegacija francoske vojske, katero je vodil neki general. Tega je španska vlada ob zaključku obiska odlikovala z visokim redom za vojaške zasluge. Kakor poročajo se je ta delegacija spoprijela s Španci glede skupnih vojaških manevrov. Vplivni londonski časopis "Times" je v zvezi s tem dogodkom zapisal med drugim tudi naslednje: "V novi Evropi De Gaulle je Španijo očitno namenjen dobro mesto, ne glede na to, kakšna bo ta Evropa. Dejstvo je, da se je Španija s pomočjo De Gaulle izklopala iz povojne izolacije".

ZDA so na predvečer začetka novih pogajanj za sklenitev razorožitvenega sporazuma obnovile nov atomski poskus. To je močno zaostrilo položaj in postavlja v resno nevarnost uspeh konference v Zenevi. Agencija TASS je v zvezi s tem atomskim poskusom objavila zelo ostro poročilo, ki med drugim poudarja, da obnove atomskih poskusov v ZDA daje nov impulz oboroževalni tekmi. Isto poročilo poudarja tudi, da so ZDA s tem poskusom kršile sporazum o atomskem premirju, ki je bil sklenjen 7. novembra minulega leta.

SLOVENSKI IZSELJENCI, ki živijo v ZDA in so vključeni v "Slovenski narodni podporni enoti" so na konferenci, ki je bila pred nedavnim v Detroitu, zahtevali, naj ZDA razvijejo gospodarsko sodelovanje z vsemi državami. V posebni resoluciji, ki so jo na konferenci izglasovali, zahtevajo od vlade ZDA, naj se zavzema za zagotovitev miru in razorožitve. V tej resoluciji je med drugim rečeno: "Sredstva, ki bi jih dobili z razorožitvijo, bi lahko uporabili za razvoj industrije in kmetijstva ter za odpravo lakote na svetu. Slovenska narodna enota" terja tudi, naj ZDA, naj bi jih dobili z razorožitvijo, bi lahko uporabili za razvoj industrije in kmetijstva ter za odpravo lakote na svetu. Slovenska narodna enota" terja tudi, naj ZDA, naj bi jih dobili z razorožitvijo, bi lahko uporabili za razvoj industrije in kmetijstva ter za odpravo lakote na svetu.

Spoznavajmo našo deželo

Furlanija - Julijska krajina v besedi in podobi

FURLANIJA-JULIJSKA KRAJINA je avtonomna dežela s posebnim statutom v okviru Italijanske republike. Dežela obsega goriško in videmsko pokrajino ter občine Devin-Nabrežina, Zgonik, Repentabor, Trst, Dolina in Milje. Glavno mesto dežele je Trst. V deželi je priznana enakopravnost vseh državljanov. Zajamčeno je tudi spoštovanje etničnih in kulturnih značilnosti.

Tako se v glavnem glasi vsebina prvih treh členov zakona o novi deželi.

Drugo poglavje zakona določa pristojnost dežele. Dežela na območje je med drugim pristojna za reševanje vprašanj kmetijstva in gozdarstva, lov in ribolov, industrije in trgovine — seveda v skladu z vsedravnimi zakoni —, obrtništva, sejmov in tržišč, cest in vodovodov, turizma in hotelirstva, avtobusnega prometa, urbanistike, kulturnih, rekreativnih in športnih ustanov, knjižnic in muzejev krajevnega in deželnega značaja. Deželna uprava bo skrbela tudi za pomorski promet, za rude in kamnolome, za namakalne in druge hidravlične naprave, za sanitarne in zdravstvene ustanove, za zadružništvo, gradnje ljudskih hiš, toponomastiko, gasilsko službo itd. Pod deželno upravo spadajo tudi otroški vrtci, osnove in srednje šole.

Najvišji deželni organ bo deželni svet. Ta bo sestavljen iz 61 svetovavcev. Za deželne volitve bo celotno področje dežele razdeljeno na volilna okrožja Trst, Gorica, Videm, Tolmeč in Pordenone. Deželni svet bo izvolil deželni odbor, torej nekakšno deželno vlado in predsednika.

Ustanovitev avtonomne dežele Furlanija-Julijska krajina je bila predvidena tudi v republiški ustavi. Ustanovitev dežele je narekoval poseben položaj, ki obstaja na teh področjih. Gre, torej, za ekonomske razmere, pa tudi za probleme, ki se tičejo etničnih skupin.

Slovinci žive v vseh treh pokrajinah

Slovenska narodna manjšina živi v vseh treh pokrajinah nove dežele. Povsem slovenskih občin je sicer malo, toda Slovenci so močno zastopani v številnih občinah, med katerimi so tudi tržaška in goriška občina ter razne občine v videmski pokrajini.

Koliko Slovencev živi v deželi je težko točno ugotoviti. Tudi zadnje ljudsko štetje ni dalo prave slike o tem. Znano je namreč, da so na omenjenem ljudskem štetju ugotavljali koliko ljudi govori druge jezike in to samo na področjih Tržaškega ozemlja. Iz tega se seveda ne da dobiti prave slike. Zato podatkov, ki so izšli iz omenjenega ljudskega štetja, ne moremo jemati v poštev.

Znana stvar je tudi, da vladne oblasti delijo Slovence, ki živijo v Italiji na tri kategorije. V prvo kategorijo spadajo Slovenci na Tržaškem ozemlju, ki so zaščiteni — ali bi morali biti zaščiteni — s posebnim statutom londonskega memoranduma; v drugo kategorijo spadajo Slovenci v goriški pokrajini, v tretjo kategorijo pa Slovenci v videmski pokrajini, katerim ne priznavajo nobenih narodnostnih pravic. Zato so tudi slovenske šole uzakonjene samo na področjih Tržaškega ozemlja in goriške pokrajine.

Koliko prebivavcev živi v občinah, ki so jezikovno mešane?

(Za odgovor na to vprašanje smo se poslužili podatkov iz leta 1957, saj v bistvu se tudi podatki iz zadnjega ljudskega štetja ne oddaljujejo daleč od stanja leta 1957).

Tržaško ozemlje

Na tržaškem ozemlju žive Slovenci v vseh občinah. Leta 1957 so našli v teh občinah naslednje število prebivavcev: Devin-Nabrežina 5.872, Dolina 5.376, Milje 12.099, Repentabor 566, Trst 283.842, Zgonik 1.345.

Goriška pokrajina

V goriški pokrajini žive Slovenci v sledečih občinah:

Dobertob, Dolenje, Gorica, Krmin, Ronke, Sovodnje, Steverjan in Trbiž.

Leta 1957 je bilo število prebivavcev v teh občinah naslednje: Do-

bertob 1.091, Dolenje 1.502, Gorica 41.983, Krmin 8.091, Ronke 9.265, Sovodnje 1.976, Steverjan 950 in Trbiž 26.193.

Benečija, Rezija in Kanalska dolina

Pri ljudskem štetju leta 1921 so popisovali tudi rabo jezika. To ljudsko štetje je pokazalo med drugim tudi v katerih krajih videmske pokrajine so prebivavci rabili slovenski jezik. Občine, v katerih je bil in je deloma še v rabi slovenski jezik so naslednje: Ahten (Attimis), Brdo (Lusevera), Centa (Tarcento), Dreka (Drenchia), Fojda (Fodis), Gorjani (Montenars), Grmek (Grimacco), Naborjet-Ovčja ves (Malborghetto - Valbruna), Neme (Nimis), Podbonesec (Pulfero), Ponteba, Praprotno (Prepotto), Rezija, Sovodnje, Srednje (Stregna), Sv. Lenart, Speter Slovenov, Tavorjana (Torreano), Tipana (Taipana) in Trbiž (Tarvisio).

Leta 1957 je prebivalo v omenjenih občinah naslednje število prebivavcev:

Ahten 3.031, Brdo 2.157, Centa 11.437, Dreka 1.301, Fojda 4.633, Gorjani 1.387, Grmek 1.745, Naborjet-Ovčja ves 1.551, Neme 4.339, Podbonesec 3.589, Ponteba 3.908, Praprotno 1.852, Rezija 3.171, Sovodnje 1.925, Srednje 1.862, Sv. Lenart 2.269, Speter 2.941, Tavorjana 3.319, Tipana 2.670, Trbiž 6.899.

Kongres FIOT v Gorici

V goriški pokrajini je bilo v zadnjih tednih več sindikalnih kongresov. Preteklo nedeljo je bil kongres tekstilne stroke — FIOT. Na njem je govornik podal obračun delovanja v minulem letu. Pri tem je poudarila, da je sindikat dosegel pomembne rezultate. Orisala je tudi smernico za bodoče delovanje. Med zahtevami, ki se danes postavljajo pred to stroko, je tudi obnove proizvodne nagrade, ki mora biti povezana z dejanskimi dobički, ki jih prinaša mehanizacija; povišek minimalnega plačila za akordno delo in sicer od 10 na 12% ter ra-

dikalna revizija kvalifikacij delavcev.

Na kongresu je govoril tudi tov. Morante. Ta je zlasti poglobil razpravo o sindikalnih zahtevah. Med drugim se je dotaknil problema draginje. Odločno je pobil trditve nekaterih krogov, ki menijo, da je draginja posledica višanja delavskih mezd in plač. Govornik je poudaril, da draginjo povzroča monopolni stroji. Zato je potrebno, da se borimo za odpravo monopolov ter za temeljito spremembo ustroja italijanskega tržišča.

Španija baza ZDA

«Frankfurter Rundschau» je pred kratkim objavil zanimiv članek o sodelovanju ZDA in Španije. Članek se glasi:

Po kubanski krizi se kažejo ameriška oporišča v Evropi v novi luči: z vidika sovjetske zahteve po umaknitvi raket iz Turčije in z vidika možnosti bojevanja s konvencionalnim orožjem, Azori, Bermudi in Španija predstavljajo atlantski oskrbovalni sistem za Evropo. Iberska dežela je za to še posebno primerna. Oporišča v Španiji so ravno prav oddaljena od morebitnih žarišč nove vojne. Vse to je v ospredju pogajanj za obnove špansko-ameriške pogodbe o oporiščih. Ta pogodba se tesno dotika še dveh drugih, in sicer pogodbe o ameriški pomoči pri moderniziranju španske vojske in pogodbe o gospodarski pomoči. Vse tri spadajo v tako imenovani madridski pakt, ki sta ga leta 1953 podpisala ameriški veleposlanik in španski zunanji minister.

Oporišča so »skupna oporišča«. Ta formulacija je bila Špancem posebno pri srcu in tako so ameriška oporišča v Španiji pod »španskim poveljstvom in špansko zastavo«. Pakt predvideva desetletno veljavnost, če ga pa ena od strank ne obnovi oziroma ne odpove, pa avtomatično še za dve obdobji po pet let.

Središče ameriške vojaške moči v Španiji je Torrejón, ki s svojo 4600 metrov dolgo vzletno stezo spada med največja letališča v Evropi. Poleg tam stacioniranih jato bombardnikov je v Torrejónu tudi štab 16. ameriške zračne flotile, ki je v direktni zvezi s svojim strateškim poveljstvom (SAC) v Nebraski. SAC ima eno divizijo v Španiji in — vsaj do konca 1964 — še eno v Sidi Slimanu v Maroku. Poleg Torrejóna ima Španija na voljo še naslednja oporišča: Sanjurjo-Valencuela, niti deset kilometrov od Zaragoze, Moron-San Pablo pri Sevilji in mala ribiška luka Rota, v bližini Cádiza, ki so jo določili za kombinirano pomorsko-zračno bazo za 6. sredozemsko floto. Rota je tudi razkladalno pristanišče za nafto, ki jo odondod črpajo po naftovodih vsa oporišča, vse tja do Zaragoze.

Manjši oporišči, namenjeni prekrbovanju mornarice, sta pri La Coruñi (El Ferrol) ob Atlantiku pri Cartageni ob Mediteranu. Reus, letališče za lovsko letala, in sedem radarskih postaj, ki zaključujejo radarsko mrežo med Italijo in Gibraltarjem, še pripada »skupnim oporiščem«, ki je v njih nastanjenih 15.000 ameriških vojakov.

Zavedajoč se ogromnega taktičnega pomena Španije za NATO, je Kennedy, čeprav to v madridskem sporazumu ni posebej predpisano, obvestil Francovo vlado o svoji izjavi c Kubi. Neki opolnomočenec španskega zunanjega ministrstva je z razmeroma previdnimi besedami sporočil špansko podporo. Samo to pa očitno ni bilo v skladu z resnostjo položaja in tako je nekaj dni zatem Franco sklical izredno vladno sejo in Španija se je docela postavila za Kennedyja.

Ker se sodobna vojna tehnika, ki računa z urami oziroma minutami, ne more zadovoljiti z »zavezniško pripravljenostjo«, utegne Washington, pripraviti »načrt na minuto« tudi na političnem polju. Se pravi, madridski pakt, ki ga iz notranjih in zunanje političnih vzrokov sploh niso predložili senatu v podpis, utegne postati »regularni pakt«, kajti tak, kakršen je danes, ne precizira partnerjevega obnašanja v primeru vojne.

Vojaška pomoč pri moderniziranju španske armade bo nedvomno tudi važno poglavje pogajanj. Doslej so tri od osemnajstih španskih divizij (osemnajst jih je na ozemlju matičnega ozemlja) spravili na NATO standard.

ZADNJI ODSEK CESTE «Bratstva in enotnosti» od Osipaonice do Beograda v dolžini 28 km bo jugoslovanska mladina začela graditi prihodnjega aprila in bo izročen prometu na dan obletnice osvoboditve Beograda, t. j. 20. oktobra letos.

Pismo tržaških profesorjev

Ker smo v tržaški slovenisti v znatno bolj neprijetnem položaju, kakor si mnogi kritiki morejo misliti, se moramo oglasiti. Ko je Pravopis izšel, smo ga sprejeli in vpeljali v šole. Razlogov za to je bilo več. Predvsem je Pravopis delo priznano najboljših sodobnih slovenistov. Izdala ga je Slovenska akademija znanosti in umetnosti, ki je pač najvišja slovenska znanstvena ustanova. In končno! V vsakem jeziku je pravopis zadeva dogovora, rabe; etimološka in druga pravilnost ni absolutno odločujoč činitelj. Nujno pa je, da vsi člani kakega naroda, v našem primeru vsi Slovenci, kjer koli so, doma ali v zamejstvu, pišejo enako. Zato smo določila novega Pravopisa vpeljali v šole. Napravili smo še več: iz uvoda v SP smo izpisali vse novosti in jih napisali v dijaškem listu Literarne vaje; to smo izdali tudi v posebnih iztisih, da so jih lahko vsi dijakci dobili v roke in jih dodali Slovenski slovnici. Te do-

Slovenska književnost v ruskih prevodih

V sklepu, ki ga je priobčilo Delo, stoji, da velja »v šolah« stari pravopis.
(Nadaljevanje na 4. strani)

Predstave Slovenskega gledališča

Igral bo ljubljanski jazz ansam-
bel s sodelovanjem Marjane Der-
žaj.

Prav tako naj bi še letos izšla Sedmina Bena Zupančiča, Tonček Franceta Bevka in Finžgarjev roman Pod svobodnim soncem. Vsa tri dela že prevajajo.

V NOVOSIBIRSKU so ustanovili prvo posebno višjo matematično šolo. V njej se bodo vzgajali kadri za programiranje in za raziskovalne ustanove. V šolo se je vpisalo 120 slušateljev, ki so že dovršili 8. oz. 9. razred srednje šole. Pred sprejemom so morali napraviti posebne izpite.

Kultura

PISATELJ FRAN ALBRECHT je umrl. Star je bil 74 let. Pokojni je bil mnogo let urednik ljubljanske leposlovne revije »Ljubljanski zvon«. V tej reviji je objavil tudi svoje prve pesmi. Sodeloval je tudi pri drugih revijah in listih in prevedel v slovenščino mnogo literarnih del. Njegova najbolj znana dela so pesniške zbirke »Misteria dolorosa« iz leta 1917, Pesmi življenja, ki so nastale pod vplivom Oktobrske revolucije in so izšle leta 1920 in Zadnja pravda. Med vojno je bil interniran v Dachau. Leto 1960 je prejel Prešernovo nagrado.

V PIRANSKI GALERII so na predvečer Prešernovega dne odprli razstavo mladinskih knjig in izvirnih ilustracij. Razstavo, ki bo odprta en mesec, je organiziral tamkajšnji Občinski ljudski odbor s sodelovanjem ljubljanske založbe Mladinska knjiga in založbe Bemporad-Marzocco iz Florence. Mladinska knjiga razstavlja okrog 250, Bemporad-Marzocco pa okrog 150 knjižnih del.

Bravcem, ki jih pot zanese v Piran, priporočamo, naj obiščejo to zelo okusno urejeno razstavo.

V NOVOGORISKI OBCINI deluje okrog 40 prosvetnih društev. Mnoga društva imajo tudi dobre pevske zборе. S pevskimi zbori se zlasti ponašajo: Kanal, Deske, Šempester in Nova Gorica. Tudi v Brdih je nekaj dobrih zborov. V istih krajih imajo tudi skrbno urejene knjižnice, ki pa, tako namreč trdijo tamkajšnji prosvetni delavci, niso izpopolnjene z največjimi deli, ker nimajo za to razpoložljivih sredstev.

V SOVJETSKI ZVEZI slovesno proslavljajo stoletnico rojstva slavnega režiserja, igravca in reformatorja ruskega gledališča Konstantina Stanislavskijeva. O življenju in delovanju tega velikega umetnika so v preteklih dneh obširno poročali razni listi in revije, kakor tudi radio in televizija. Leningrajska državna kovnica je za stoletnico izdelala posebne spominske medalje.

URALSKO DELAVSKO GLEDALIŠČE je pred kratkim slavilo 25-letnico svojega obstoja in plodnega delovanja. Člani tega gledališča so delavci in inženirji, ki so zaposleni v kovinarskih kombinatih. Prve predstave tega gledališča so se vršile v neki baraki in so bile zelo skromne. Postopoma pa se je gledališče tako uveljavilo, da je bilo in je kos tudi težkim gledališkim delom. Številnim delavcem je omogočilo prehod k poklicnim gledališčem.

V NOVOSIBIRSKU so ustanovili prvo posebno višjo matematično šolo. V njej se bodo vzgajali kadri za programiranje in za raziskovalne ustanove. V šolo se je vpisalo 120 slušateljev, ki so že dovršili 8. oz. 9. razred srednje šole. Pred sprejemom so morali napraviti posebne izpite.

